

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A1 TÜRK DİLİ VE YAZINI DERSİ

UZUN TEZİ

“BİR EVİN BEŞ KÖŞESİ”

Rehber Öğretmen: Emine GÜLTEKİN

Öğrencinin Adı: Doğa Can ÖNER

IB Diploma No: D11290072

Sözcük Sayısı: 3567

Araştırma sorusu: Orhan Kemal'in *Evlerden Biri* adlı yapıtında, figürlerin yaşam gerçekleri ile kişisel istekleri arasındaki çatışma nasıl işlenmiştir?

ÖZ (Abstract):

Uluslararası Bakalorya bitirme tezi olarak Türkçe A dersi kapsamında hazırlanan bu tez, Orhan Kemal'in *Evlerden Biri* adlı yapıtında, figürlerin yaşam gerçekleri ve kişisel istekleri arasındaki çatışmayı konu edinmektedir. Tez; *Giriş*, *Evlerden Biri*, *Güzel – Çirkin Çatışması*, *Genç – Yaşlı Çatışması*, *Zengin – Fakir Çatışması* ve *Sonuç* bölümleri olmak üzere beş bölüme ayrılmıştır. Giriş bölümünde, araştırma sorusu belirtilmiştir ve konu ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Ardından gelen *Evlerden Biri* bölümünde yapıt ve yapıttaki figürlerin oluşturulduğu ortam ve aynı zamanda figürler hakkında kısa bilgi verilmiştir. *Güzel – Çirkin Çatışması* bölümünde, güzel ve çirkin figürlerin birbirleriyle ve kendileri ile olan içsel çatışması, *Genç – Yaşlı Çatışması* ve *Zengin – Fakir Çatışması* bölümlerinde de aynı doğrultuda çatışmalar işlenmiş ve her üç bölümde de bu figürlerin kişisel isteklerinin farklı olması ele alınmıştır. Sonuç bölümünde ise tez genel olarak özetlenmiş ve giriş bölümünde yer alan araştırma sorusuna yanıt verilmiştir. Tezin sonucunda, figürlerin yaşam gerçekliklerinin kişisel istekleri ile uyuşmadığı görülmüştür.

Sözcük sayısı: 148

İÇİNDEKİLER:

1. GİRİŞ.....	4
2. EVLERDEN BİRİ.....	4
3. GÜZEL - ÇİRKİN ÇATIŞMASI.....	5
4. GENÇ - YAŞLI ÇATIŞMASI.....	8
5. ZENGİN - FAKİR ÇATIŞMASI.....	11
6. SONUÇ.....	14
7. KAYNAKÇA.....	15

GİRİŞ:

Yaşam gerçeklikleri bireyi bazı zorunluluklara sürüklemektedir ve bu bireylerin bu zorunluluklara rağmen ya da bu zorunluluklardan ötürü şekillenen birtakım isteklerinin olduğu görülmektedir. Bu istekleri şekillendiren ise onların hayalleridir. Hayal olgusu bireyler arasında farklılıklar gösterir, çünkü bireyin hayalleri onların yaşam gerçeklikleri rotasında oluşmaktadır. Yaşam gerçekleri ve bu gerçekler içinde şekillenen kişisel arzular bireyin yaşamında çatışmalara yol açabilmektedir. “Çatışma” olgusu sözü edilenin yanı sıra bireyler arasındaki zıtlıklardan da doğmakta ve bireylerin bu zıtlıklara gösterdiği tepki olarak nitelendirilmektedir. “Kişisel arzular” ise bireyin; para, aşk gibi arzuladığı niteliklerdir. Bireyin “yaşam gerçekliği”, daha çok ekonomik olmak üzere, toplumdaki yerinden kaynaklanan yaşam koşulları ve bireyin kendi yapısından doğan duygusal ve düşünsel durumudur.

Orhan Kemal, *Evlerden Biri* adlı yapıtında bu konuları, kutupluluk tekniği kullanarak, ve karşıtlıklara yer vererek aktarmıştır. Sözü edilen bu karşıtlıkları yazar yapıtında kurguladığı figürler üzerinden aktarmıştır. Bu figürler; İskender, Nursen, Sadi, Leman, Erdal, Edip, Müçteba, Nuran, Ayla ve Filiz’dir. Kendi aralarında kutupluluk oluşturan bu figürler yapıt boyunca okurun karşısına çıkmaktadır ve yapıtta bahsedilen para, aşk ve gençlik olgularının aktarılmasında rol oynamaktadırlar. Genç – yaşlı çatışmasının aktarılmasında, Sadi – Nursen, Leman – Erdal, Leman – Edip, Müçteba – Nuran ve Müçteba – Ayla; güzel çirkin çatışmasının aktarılmasında, İskender – Nursen ve Ayşe; zengin – fakir çatışmasının aktarılmasında da Erdal – Filiz figürleri arasındaki kutupluluklar ve figürlerin yapısı detaylı olarak işlenecektir.

EVLERDEN BİRİ

İstanbul birbirinden zengin insanların yaşadığı bir şehir özelliği taşımakla beraber aynı zamanda bu zenginler kadar şanslı olmayan insanlara da ev sahipliği yapmaktadır. Bu insanlara örnek sayılabilecek ailelerden olan Sadi Bey ve ailesi ay sonunu zor getiren, başta anne olmak üzere umutlarını okumamış ve küçük bir memur olarak çalışan oğlu İskender ya da buna benzer durumdaki Ayşe’den ziyade, hukukta okumakta olan Erdal’a bağlamış bir aile olarak göze çarpmaktadır. Yaşadıkları semt kendileri gibi ailelerden oluşmakta olduğu için neredeyse bütün mahalleli birbirini tanımaktadır ve doğal olarak mahalle içi dedikodular eserde çokça boy göstermektedir. Leman ile kahveci Pehlivan Ali arasında geçen diyalogdaki “*Demem o ki, kızınızı pek başıboş bırakıyorsunuz. Hani malum ya, bir kızı kendi keyfine bırakırsan ya davulcuya varır ya da zurnacıya derler...*” (Kemal, 306-307) sözleri bir haberin veya duyumun

toplum içinde ne kadar hızlı yayıldığını gösterir niteliktedir. Bu nedenle figürler hızla yayılan bu dedikoduların hedefi ve malzemesi olmamak için çoğu zaman aşklarını, sevgilerini ve daha nice duygu ve düşüncelerini başkalarından uzak ve saklı yaşamaktadırlar. Saklanmanın neredeyse mümkün olmaması, toplumdaki bireylerin özel yaşama müdahale konusunda ne kadar yoldan çıkmış olduğunun adeta elle tutulabilir bir göstergesidir.

Sadi Bey ve ailesi de eserdeki diğer aileler gibi ekonomik sıkıntı içinde yaşantılarını devam ettirmektedirler. Sadi Bey'in yaşlı ve bu nedenle bir ayağının çukurda olması özellikle erkek evlatlarını pek üzmemektedir, aksine iki erkek kardeş, İskender ve Erdal, babaları ölünce evin satılması ile elde edecekleri para ile farklı hayaller kurmaktadır. Kendilerine göre şekillendirdikleri bu hayalleri onları her geçen gün birbirlerine düşman etmektedir. Kardeşlerin en büyüğü olan Ayşe'nin ise diğerlerinin aksine parada gözünün olmadığı görülmektedir. Bunun nedeni *çirkin* olması ve bu nedenle evde kalması durumunda annesi ile aynı evde yaşamak istemesidir. Dolayısıyla evlerini erkek kardeşleri değil kendisinin hak ettiğini düşünmektedir. Erdal'ın Leman sayesinde bulduğu kazançlı iş ise Ayşe ve İskender'in ona bakışını çok değiştirmemiş, kardeşleri daha da düşman hale getirmiştir. Bunun sonucunda her akşam kavga etmeye başlamışlardır ve bu kavgalar aile içi bağların sonunun gelmesine neden olmuştur.

GÜZEL-ÇİRKİN ÇATIŞMASI:

Evlerden Biri adlı eser boyunca *güzel* ve *çirkin* olarak nitelendirilen figürler arası çatışma ve bireylerin içsel çatışmaları fark edilir biçimde gözlenebilmektedir. Çirkin figürler kendini diğerlerinden daha alt seviyede görmektedir ve bu ölçüde beklentilerini ve isteklerini en alt seviyeye indirmekte, hem de sosyal çevrelerinden bu isteklerini gizlemektedirler. Yaptıkları bu içe dönmenin bir sonucu olarak başka bireyler ile ilişki içinde olmaktan sakınmışlardır. Orhan Kemal bu güzel ve çirkin arasındaki çatışmayı aktarırken *leitmotive anlatım tekniğinden* faydalanmakta ve bu çatışmayı yapıttaki figürlerden İskender, Nursen ve Ayşe'yi kullanarak yansıtmaktadır.

İskender kendini çirkin olarak görmekte olduğu için bazı komplekslere sahip bir figürdür. *"Ayvaya benziyordu suratu, ne yapsa ayvaya... Sabahki dolmuşta bu suratla alay etmişlerdi ihtimal."* (Kemal, 75) cümleleri İskender'in yüzünün benzediği şekilsiz meyve, *ayva* leitmotive'inin ne kadar çok tekrarlandığını gösterir nitelikte olmakla beraber, İskender'in çirkin olarak nitelendirilen suratından dolayı kendine acımakta olduğu ve bu nedenle bazı komplekslere sahip olduğunun da bir göstergesidir.

“Yalnız servistekiler değil, başta evdekiler, herkes düşmandı ona. Ne istiyorlardı? Evet, ayva suratlıydı, çirkindi, büronun en küçük memuruydu. Bıraksınlar, ilgilenmesinlerdi. Ne diye ilgileniyorlardı? Gücü kuvveti yerinde olsa da, hepsini teker teker yakalayıp ağızlarını kırsa, gözlerini patlatsaydı!” (Kemal, 48)

parçası İskender’in *çirkinliğinden* kaynaklanan bu komplekslerin tavan yaptığı anlardan birini gözler önüne sermektedir. Orhan Kemal, kullandığı *iç monolog* tekniği ile İskender’in gerçekliğini ve isteklerini okurun önüne sunmuştur. İskender’in isteği Nursen ile evlenmektir, fakat gerçeği ise *çirkin* olmasıdır. İskender’in yarım kalmış öğreniminin, cılız bedeninin ve özellikle çirkin suratının kendi üzerindeki etkilerini yenememesi aslında onun insanlara karşı sert tepkilerinin ve diğer figürlere karşı nasıl nefret kustuğunun bir göstergesidir. Bu nedenler yüzünden eser boyunca İskender’in diğer figürlerle ilişkilerinin iyi ve bağlarının kuvvetli olmadığı göze çarpmaktadır. İskender’in Nursen’e deli gibi âşık olması ve bahsedilen komplekslerinden dolayı ona açılmaması, İskender’in insan ilişkilerini düzeltebilmesi adına bir engel teşkil etmektedir.

“Demek yakışıklıydı? Peki ayva surat? Cılızlık? Demek başkaları ayva suratlı, cılız değil de yakışıklı buluyorlardı? İyi ama, bugün, dolmuşun arka penceresindeki mikanın gerisinde sallanan küçük beyaz el? Yoksa matrağına değil de ciddi miydi? Belki de Nursen’in eliydi! Niçin olmasın? Trikolarda çalışan bir işçi kızdı.” (Kemal, 84) bölümü İskender’in aslında Nursen’e karşı şanslı olduğunu ve Nursen’in, İskender’in aksine, güzel olmasının, İskender karşısında bir engel olmadığını anlaşılabileceği bir bölüm olma niteliği taşımaktadır.

Bu çatışmaya Nursen’in açısından bakıldığında, İskender’e göre daha farklı bir durum ortaya çıkmaktadır. Nursen, İskender’in sandığının aksine, fazla beklentileri olmayan bir figür olarak okurun karşısına çıkmaktadır. *“Bütün bunlar, bütün bu utangaçlığı... Seviyordu, utangaçlığını seviyordu. Utangaç olmasa, kulaklarına kadar kızarmasa hoşuna gitmeyebilirdi. Kızlarla, kadınlarla düşüp kalkmış biri olsa ne diye utansın?” (Kemal, 95).* O da İskender’i sevmektedir, fakat güzel olduğu için değil, bundan ziyade İskender’in utangaçlığını, kendisi gibi saflığını ve doğallığını sevmektedir. Annesinin onun üzerinde kurduğu sert baskıya rağmen babası gibi iyi niyetli ve düşünceli bir eş istemektedir, bu tanıma uyan İskender’i de bu yüzden, babası gibi bir erkek olduğu için sevmektedir. Aralarındaki engelleri aştıktan sonra İskender ile Nursen arasında oluşan güçlü ilişki İskender’in komplekslerini yenmesini sağlamış ve İskender’in hayatında bazı değişiklere ortam hazırlamıştır.

İskender'in hayatında; Nursen ile birlikte yaptıkları evlilik planları onun stresten çokça arınmış olmasını sağlamış, aynı zamanda küçük kardeşi Erdal ile içinde buldukları miras kavgasının onun için değerini bir nebze kaybetmesine yol açmıştır. *“Evi satıp versinlerdi onun hakkını. Versinler, nasıl olsa birkaç bin düşerdi, Bu birkaç binle küçük bir nişan yapar, sonra da evleri için saklardı üst yanını.”* (Kemal, 136) İskender'in bu düşünceleri iç monolog tekniğine bir örnek teşkil etmekle beraber, gelecek için düşüncelerinde paranın değer kaybedip, aşkın onun için daha ön planda olduğunu vurgulamaktadır, çünkü İskender artık evi satıp gelen parayı finanse etmek için değil sevdiği kadına kavuşabilmek için istemektedir.

Bu başlığa bir diğer figür açısından, Ayşe'nin açısından yaklaşıldığında İskender'e yakın bir durum ortaya çıkmaktadır. Ayşe, toplum tarafından *çirkin* olarak nitelendirilen bir başka kadındır. Aynen İskender gibi o da okumamış ve düşük maaşlı bir kasiyer olarak çalışmaktadır. Diğer figürleri kendinden daha üstün görmekte olduğu için kendini küçümsediği sezilmektedir, hal bu ki o da beğenilmek arzusu duymaktadır. *“Ayşe'nin içi kaynıyordu sevinçten. Demek, demek sonunda o da bir erkek tarafından beğenilmişti?”* (Kemal, 219) alıntısından da anlaşıldığı üzere, Ayşe çirkin olarak nitelendirildiğinden dolayı istekleri sevilme, arzulanma yönünde şekillenmiştir. Yaşamındaki en acımasız gerçekliği *çirkinlik* olduğu için en sonunda biri tarafından sevilmesi ve arzulanmasına yönelik isteklerinin gerçekleşmesi onun yaşamının da değişmesine yol açmıştır.

Ayşe aynı zamanda kardeşler arasında bir ayırım olduğunu da eser boyunca birçok kere vurgulamaktadır. *“Hıçkırıklar içinde Ayşe, ‘Siz utanın!’ dedi. ‘Haksız insanlar. Bir baba, ana evlatlarından birini ötekilerden ayırmaz, isterse yüksek tahsil görmüş olsun. Onun değil, asıl bizim kayrılmaya ihtiyacımız var. Beni okutmadınız, İskender'i okutmadınız. Bunaysa varınızı yoğunuzu harcadınız. Biz çalıştık eşekler gibi o okudu. Yetmiyor mu artık? Hâlâ hâlâ mı o?’”* (Kemal, 281) Ayşe'nin bu isyanında, geçen onca zamanda içinde biriktirdiği kenara atılmışlık, kullanılmışlık ve umursanmazlık duyguları ağır basmaktadır. Yıllarca başkaları için çalışıp, didinmiş olmasının sonucunda içinde biriken nefreti adeta kusan Ayşe, İskender'in ve kendisinin, içinde bulunduğu durumu gözler önüne sermiştir. Eserin sonunda ise Ayşe, isteklerinin gerçekleşmesinden ve komplekslerinin arınmasından doğan mutlulukla kardeşlerini Leman'a karşı korumuştur.

Bireyin *çirkin* veya *güzel* olmasından çok, hayatının ve düşüncelerinin değişmesinde karşılıklı aşkın rolü ön planda olduğu görülmektedir. Bunun sonucunda güzel ya da çirkin olmaktan çok sevilme birey için önemli hale gelmektedir. Ayşe figüründe görüldüğü gibi, Ayşe'nin güzel bir figür olmamasına rağmen sevilme istemesi buna örnek niteliği

taşımaktadır. Aynı şekilde, İskender de kendini yakışıklı olarak nitelendirmemesine rağmen sevilmeyi çokça istemektedir.

GENÇ-YAŞLI ÇATIŞMASI:

Orhan Kemal'in eserinde *genç* ve *yaşlı* figürler arası çatışma göze çarpmaktadır. Özellikle *Aşk* duygusu üzerinden işlenmiş olan bu çatışma; karşılıksız aşk, şehvetle karışık aşk, çok isteyen taraf ve tam aksine nefret eden taraf ve bireylerin sonunda düştükleri durum özellikleriyle verilmiştir. Bu çatışmanın verilmesinde kullanılan karşıt figürler; Sadi ve Nursen, Leman ve Erdal, Leman ve Edip, Müçteba ve Ayla, Müçteba ve Nuran'dır. Aynı zamanda figürlerin yaşam gerçekleri ve istekleri arasındaki karşıtlık da bu çatışmanın verilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.

İlk olarak; Sadi figürü eser boyunca ara ara düşüncelerine ve konuşmalarına yer verilen bir figürdür. Bütün gün odasının penceresinde ve Pehlivan Ali'nin kahvesinde Nursen'in yolunu gözlemekte ve onunla ilgili çeşitli hayaller kurmaktadır. Eserde kullanılan *leitmotive* tekniğine bir örnek olan ve sürekli tekrar edilen “ev” olgusu Sadi Bey için çok şey ifade etmektedir. Öncelikle Sadi Bey'in kendi çabasıyla aldığı evi onun geçmişte zor şartlar altında kuş uçmaz kervan geçmez istasyonlarda harcadığı yılları simgelemektedir. Bu yüzden Sadi Bey kurduğu hayallerde Nursen ile evlenip içinde yaşadığı eve yerleşmektedir. “*Evim var, yoluna feda olsun. Alt tarafı trikolarda işçi. Ömrü billah ev sahibi olamaz. Peki desin, karyı mariyı, çoluğu çocuğu defeder, onları çeker alırım evime. Malım, mülküm, maaşım onun olsun.*” (Kemal, 26) Sadi Bey bu sözleri ile Nursen için kurduğu hayallerde onunla birlikte yaşamak istediği ve onun uğruna bütün sahip olduğu birikiminden vazgeçebileceğini söylemektedir. Bu sözleri, isteklerinin kendisi için ne kadar önemli olduğunun göstermektedir.

Nursen figürünün hayalleri ise Sadi Bey'in tam aksi şekilde kurulmuştur. Sadi Bey'in oğlu İskender ile bir hayat kurmayı isteyen Nursen'in Sadi Bey ve hayalleri hakkında çok az bilgisi vardır. Sabahları evlerinin avlusuna, ellerini ve yüzünü yıkamak için çıktığında Sadi Bey'in yiyecekmiş gibi bakmasından rahatsız olmaktadır fakat bu rahatsızlığı Sadi Bey'in yaşından dolayı ona duyduğu saygı çerçevesinde, ona karşı dile getirmemektedir.

Sadi Bey ve Nursen arasındaki çatışmanın aktarılmasında *kutupluluk tekniği* kullanılmıştır. Sadi Bey'in Nursen ile evlenip yeni bir hayat kurmayı çok istemesinin aksine Nursen, Sadi Bey'den nefret etmektedir. Birbirine zıt kutuplar olarak nitelendirilebilecek bu iki figürün hayalleri doğrultusunda yaptıkları da birbirinden farklılıklar göstermektedir. “*Kafasından İskender geçti. Onun gibi işte. Tam da istediği her şeyi bulabileceğini sandığı biri.*”

Küçük memurmuş, olsun. Evlenirler. Kendisi de ayrılmaz trikolardan, birlikte işe gider gelirler, hafta sonları da gezip eğlenmeye birlikte. Çocukları olur. Banyo ederler, birlikte giydirir, birlikte oynar, birlikte büyütürler.” (Kemal, 67)

Nursen bu düşünceleri sonucunda hayallerinin Sadi Bey’inkilerden çok farklı olduğu ortaya çıkmakla beraber, hayallerinin ne kadar mütevazı olduğu da anlaşılmaktadır. Sadi Bey’in ise bunun aksine kurduğu hayaller, Nursen’e açılabilen ve açıldığı takdirde onunla evlenip çocuklarından ve eşinden uzakta yeni bir hayat kurmaktır. Aynı zamanda kullanılan *iç monolog tekniği* ile Sadi Bey’in kendi kendine konuşmaları verilerek, Nursen hakkındaki düşünceleri ve kurduğu hayaller aktarılmıştır.

Eserin sonunda, Sadi Bey Nursen’e açılmamıştır, dolayısıyla kurduğu hayaller suya düşmüştür. Sadi Bey, Nursen’in İskender ile bir ilişki içinde bulunduğunu öğrendiğinde hüsrana uğramış ve hastalanmıştır. Sadi Bey’in hüsrana uğramasında onun yaşam gerçeklerinin payı vardır. Sadi Bey ve Nursen arasındaki yaş farkı çoktur. Aynı zamanda oğulları onun mülkünü paylaşmak için birbirleriyle kavga etmektedirler. Ayrıca, evli olduğu ve çevreden tepki alacağı için Nursen’e açılması zorlaşmış ve adeta imkânsız hale gelmiştir.

Leman ve Erdal figürleri de genç-yaşlı çatışmasında incelenebilecek figürlerdendir. Leman kocasından ayrılmıştır ve kızı Nursen ile birlikte yaşamaktadır. Ahlaki olarak bozuk bir figür olarak gösterilebilecek olan Leman figürü, kendisinden yaşça küçük olan ve üniversitede hukuk bölümünde okuyan, Sadi Bey’in küçük oğlu Erdal ile bir ilişki içinde bulunmuştur.

Öncelikle, Leman adlı figürün kızı Nursen’le iyi ilişkiler içinde bulunmadığı söylenebilir ve bu yüzden kızının ondan nefret etmesi yapıtın kurgusunda gerçekçi bir özellik olarak görülmektedir. Aynı zamanda ilerlemiş yaşına rağmen birden fazla sevgili ile ilişki içindedir ve onları kullanarak yaşam standartlarını yükseltmeye çalışmaktadır. Örneğin Erdal ile içinde bulunduğu ilişkiyi daha rahat yürütebilmek için “Filmci Mahmut” gibi sevgililerini kullanmakta ve onlardan maddi kazanç sağlamaya çalışmaktadır. Erdal’a bulduğu iş ve bunun sayesinde ona açtığı kapılar bir nevi onunla olan ilişkisinin sonunu getirmiştir. Leman’ın Erdal’a bir iş bulması ile beraber olaylar değişmeye, daha açık bir dille, Leman için kötüye gitmeye başlamıştır. Erdal, girdiği iş ile birlikte hayatında yeni kapılar açmıştır. Tanıştığı yeni sevgilisi Filiz; zengin ve genç bir figür olarak yansıtılmıştır. Erdal’ın içinde bulunduğu bu durum, dolayısıyla Leman ile olan ilişkisinin de sona ermesine neden olmuştur. Erdal’ın istediklerine ulaşması ve Leman’dan ayrılması, Leman’ın Erdal’ı barındıran planlarının

gerçekleşmeyeceğini gözler önüne sermiştir. Bununla birlikte, Leman'ın kurguladığı hayaller acı bir şekilde suya düşmüştür.

Müçteba Bey de, aynı Sadi Bey'in yaptığı şekilde, kendinden yaşça çok küçük figürlere aşık olmakta ve onlarla ilgili romantik hayaller kurmaktadır. Kurduğu bu hayallerde Nursen'in arkadaşları Ayla ve Nuran yer almaktadır ve bu kızlardan biri ile evlenmekte ve mutlu bir şekilde yaşamaktadır. Bu hayallerini oluşturan isteklerinin temelinde evindeki olumsuz durumun etkisi olduğu söylenebilir; Müçteba Bey evinde, karısı tarafından ezilmekte ve hor görülmektedir. Bu yüzden Müçteba Bey eşinin her istediğini yapmakta ve bu durum onu hayatından bezdirmektedir. Evden kaçmak için bahaneler aramakta ve evden kaçtığı zamanlarda da eve dönmeyi istememektedir. Evden güç bela çıkabildiği zamanlarda ise Sadi Bey ile Pehlivan Ali'nin kahvesinden buluşup işe giden ve işten dönen kızları, Ayla ve Nuran'ı seyretmektedir. Kahvedeki bu buluşmalarda Sadi Bey'in de anlattıklarından sonra, aynı Sadi Bey gibi, kızlara bir aşk mektubu yazıp, bu mektubu kızlardan birine vermek istemiştir. Buna rağmen, Sadi Bey'in de başına geldiği gibi, kıza mektubu verdiği halde kızın tepkisinin ne olacağını kestiremediği ve bu tepki sonucunda mahallelinin ne diyeceğini öngöremediği için mektubu kızlara verememektedir. Bunun sonucunda ise, sadece sabah akşam kızları düşünmekte ve onları gözetlemektedir. Öte yandan, Ayla ve Nuran ise aynen Nursen'in Sadi Bey'den nefret ettiği gibi, Müçteba'dan nefret etmektedirler. Bir açıdan ise bu durum onlara zevkli bir oyun gibi gelmektedir. *“Matrak Ayla gülmekten kırılıyordu. Leman heyecanla sordu:*

‘Ne o kız? N’oluyor?’

Ayla omuz silkti.

‘hiiç, n’olacak? Bana mektup vermek için işaret ediyordu, karısı enseledi!’

‘Peki, yazık değil mi?’

‘Kime?’

‘İhtiyara?’

‘Canı cehenneme. Yeni değil ki bu sarkıntılığı? Hem karısından korkar it gibi, hem de bana işaret eder. Kızdım, hanım teyzeye fısıldayıverdim. Hanım teyze de enselemiş...’

Oradakiler kahkaha ile güldüler. Kadının sesi mahalleyi hâlâ çınlatıp duruyordu.” (Kemal, 266)

Ayla'nın hem eğlenmek, hem de Müçteba Bey'den kurtulmak amacıyla kurguladığı ve oynadığı bu oyun ile amacına ulaşmıştır. Ayla'nın Müçteba Bey'den bu derece kurtulmak istemesi, bu iki figür arasındaki çatışmayı gözler önüne serer niteliktedir. Orhan Kemal, *kutupluluk* tekniği ile bu iki karakter arası çatışmayı sergilemiştir. Bu çatışmanın başlıca nedenleri; iki figürün yaş olarak birbirlerinden farklı olmaları ve bundan dolayı yaşam gerçeklerinin farklı ve hayattan isteklerinin değişik olmasıdır. Müçteba Bey'in isteği genç ve güzel bir eştir, fakat Ayla ise bunun tam aksine Müçteba'dan nefret etmektedir. Ayla'nın isteği ise Müçteba yerine daha genç erkeklerin onunla ilgilenmesidir.

ZENGİN-FAKİR ÇATIŞMASI:

Orhan Kemal, *Evlerden Biri* eserinde işlediği “güzel-çirkin” ve “genç- yaşlı” çatışmaları ile birlikte zengin ve fakir olguları arasındaki çatışmayı da konu edinmiştir. Bu çatışmayı konu edinerek, eserin olduğu toplumda paraya verilen önemini ve figürlerin paraya ulaşmak için yapabileceklerinin sınırlarının çok geniş olduğunu okura göstermiştir. Para, aynı bugün olduğu gibi, o dönemde de bireyler açısından hayati önem taşımaktadır. Eserde anlatılan aileler, toplumun çalışan kesimini yansıtmaktadırlar. Bu aileler, paraya çokça ihtiyaç duyan ve ellerine ancak kendilerini geçindirebilecek kadar para geçen ailelerdir. Bundan dolayı, aile bireylerinin maddi isteklerini ve para ile ilgili hayallerini gerçekleştirmeleri, yaşadıkları gerçeklik içinde, çok zordur. Bireyin hayallerine ulaşmasını kolaylaştırdığı için yediden yetmişe her bireyin sahip olmak istediği yegâne unsur, paradır.

Zengin ve fakir arasındaki çatışma düşünüldüğünde, göze çarpan iki zıt figür; Erdal ve İskender'dir. İki figür de babaları Sadi Bey'den kalacak olan evin satılıp kendilerinin kurduğu planlarca harcanmasını uygun görmekteyler. Bu noktada oluşan terslik ise, bu iki figürün planlarının birbirlerine benzer amaçlar gütmemesidir. Erdal, satılacak evin bütün parasıyla Fransa'ya gidip orada eğitimine devam etmek istemektedir. Fransa'da alacağı üst düzey eğitimle, ülkesine geri dönüp kendi işini kurmayı ve zengin olmayı çok arzulamaktadır. Bunun sonrasında, ailesine istedikleri zenginliği vermeyi de planlamaktadır. Erdal'ın aksine, İskender ise satılacak evin gelirini karaborsada kullanıp kısa yoldan zengin olmak istemektedir:

“Öğrenimi yarıda kalmış, ayva suratlı, küçük bir kâtip olarak kalmaya hiç niyeti yoktu. Ev satılmalı, para verilmeli, para işe yatırılmalı, başlamalı kazanmaya. Kazanmaya başlayınca çabucak, babasında olan borcunu ödemeli, sonra da kazandığını biriktirip daha geniş çaptaki işlere yatırmalı, çok çok kazanmalıydı. Öyle ki, kardeşi avukat olup çıkıncaya kadar iyice kalınlaşmalıydı.” (Kemal, 81)

Yapacağı işin riskine rağmen, Erdal'ın istediğinin olmaması ve kendisinin ondan bir eksiğinin olmadığını göstermek için kısa yoldan zengin olmak istemekte ve ailesine kol kanat gererek kimlik ve statü kazanmak istemektedir. Bu düşüncelerinin aksine, Nursen ile tanıştıktan sonra planlarında değişiklikler olmuş, adeta parayı umursamayan bir figüre dönüşmüştür. *Aşk* duygusu onun bütün isteklerinden uzaklaştırmış ve mutlu bir bireye dönüştürmüştür. Yine de, Erdal'ın parayı kendi isteğine göre kullanmasına sıcak bakmamaktadır. Bundan ziyade, paranın ailesindeki bütün figürlerin hayallerini ve isteklerini olduğu ölçüde gerçekleştirilmesi için kullanılmasını daha uygun görmektedir. Yani, paranın ailesine yararlı olacak bir biçimde kullanılmasını düşünmektedir. Orhan Kemal bu iki figür arasındaki zıtlığı anlatırken *kutupluluk* tekniğinden faydalanarak İskender ve Erdal arasındaki zıtlıkları ve süregelen çatışmayı gözler önüne sermiştir.

Erdal figürü, üniversitede hukuk bölümünde okumaktadır ve bahsedildiği gibi eğitimini Avrupa'da, özellikle Fransa'da tamamlamak istemektedir. Kurduğu bu hayali gerçekleştirebilmek için az sayılamayacak miktarda paraya ihtiyaç duymaktadır. İhtiyaç duyduğu parayı da ancak evlerinin satılmasıyla elde edilecek gelir ile sağlayabilecek durumdadır. Kardeşlerinin aksine, okumaya hevesli ve geleceği parlak kabul edilen bir karakterdir. Aynı zamanda yakışıklı ve bayanlar tarafından beğenilen bir erkektir. Annesi yönünden de, okuduğu için kardeşleri arasında yeri ayrıdır. Erdal'ın gerçekliği yukarıda bahsedilenlerken, hayalleri ise zengin olmak ve başarılı bir avukat olmaktır. Aynı zamanda zengin olmak için zengin bir eş bulma çabasına da girişmiştir. İlişki içinde bulunduğu Leman sayesinde girdiği işyerinde, zengin ve genç bir figür olan Filiz ile tanışmış ve aralarında bir ilişki oluşmaya başlamıştır.

“Nasıl, nasıl sevinmişti. Koskoca bir milyonere damat olmak! Olmak ama, büsbütün de tırl görünmemek için ev satılmalı, paralar kendisine verilmeliydi. Bu daha önemliydi Avrupa ve doktoradan. Filiz'le evlenirse, kayınbabası onu Avrupa'ya gönderirdi. Zaten bir gün laf arasında da hukuku bitirdikten sonra Avrupa'ya gitmek isteyip istemediğini sormuş, Erdal da istediğini söylemişti.” (Kemal, 217). Zenginliğinden ötürü şımarık olan Filiz, ona Avrupa yollarını açmış, hayallerine yaklaştırmıştır. Buna rağmen, mutlu değildir çünkü Filiz önünde orta halli bir ailenin çocuğu gibi görünmemesi gerektiğini düşünmektedir. Bunun için onu ailesi ile tanıştırmayı gerektiğini fakat bundan önce evi satıp yeni döşenmiş bir apartman dairesine taşınmalarının uygun olacağını düşünmektedir.

Zengin – Fakir çatışmasına bir başka açıdan bakılırsa Nursen ve Filmci Mahmut arasındaki çatışma ve karşıtlıklar göze çarpmaktadır. Nursen'in annesi olan Leman figürü hayat

standardını yükseltmek ve lükslerinden vazgeçmemek için kızı Nursen'i, kendi sevgilisi Filmci Mahmut Bey ile evlendirmek istemektedir. Bu sayede bir ayağı çukurda olan Mahmut'un servetine, o ölmeden sahip olmak istemektedir. Mahmut Bey bu anlaşmaya razı olmuştur fakat Leman'ın kızı Nursen, annesinin bu planının bir parçası olmamakta kararlıdır. Daha önce de bahsedildiği gibi, Nursen zenginliği veya fakirliği fazla umursamayan ve kendine babası gibi nazik ve iyi niyetli bir eş istemektedir. Bu yüzden kendisine tam olarak zıt olan annesi ile eser boyunca sürekli kavga eden onun düşüncelerine ters düşen bir figür olarak okurun karşısına çıkmaktadır.

Nursen ve Filmci Mahmut Bey arasındaki zengin – fakir çatışmasına, Filmci Mahmut Bey açısından bakıldığında; Filmci Mahmut Bey, film işleri ile uğraştığından dolayı fazlasıyla zengin ve ilerlemiş yaşından dolayı ölüme yaklaşmış, bir ayağı çukurda olarak nitelendirilen bir figür olarak göze çarpmaktadır. Leman ile toplumsal değerlerin dışında bir ilişki yaşamaktadır. Leman onun parasını sömürmekte ve kendini Mahmut'un ellerine bırakmaktadır. Buna rağmen, Mahmut daha genç ve güzel bir eş dolayısıyla Nursen'i istemesiyle okura yansıtılmaktadır. Bunu fark eden Leman, kızı Nursen'i Mahmut ile evlendirerek Mahmut'un bütün servetine sahip olmayı aklından geçirmektedir. Mahmut ile Leman'ın arasındaki görüşmelerin birinde Leman, Mahmut'un teklifini kabul etmiş ve Nursen ile evlenmeyi kabul etmiştir. Bu durum, Mahmut'un genç ve güzel bir eşe sahip olma hayallerinin gerçekleşmesine bir adım attığının göstergesidir.

Mahmut'un tam aksine Nursen figürü Mahmut ile evlenmeyi hiç mi hiç istememektedir. Nursen'in annesinin aksine zenginlik ve lüks yönünde bir arzusu yoktur. Kendine uyan, babası gibi bir eşle basit ve sıradan bir hayat sürmek istemektedir. Annesi Leman ile bu yüzden sürekli kavga etmekte ve fikirleri yönünden ters düşmektedir.

Yapıtın sonunda Leman ve Filmci Mahmut Bey hayallerine ulaşamamışlardır fakat Nursen ise neredeyse bütün hayallerine ulaşmıştır. Bunun önünde yatan nedenlerden en baskın olanı ise figürler arasındaki çatışmalar ve farklılıklardır. Filmci Mahmut Bey ve Nursen'in hayallerinin, düşüncelerinin ve gerçeklerinin farklı olması ve dolayısıyla bu durumdan doğan gelişmelerin Leman'ın istediği yönde olmamasının, Leman'ın planlarını alt üst ettiği görülmektedir.

SONUÇ:

Toplumdaki bireylerin isteklerinde hayallerinin baskın bir etkisi olduğu görülmektedir. Farklı bireylerin farklı yaşam gerçeklerine ve dolayısı ile farklı hayallere sahip olmaları, isteklerinin de farklı olmasına yol açmaktadır. Farklı isteklere sahip olan bireyler arasında çatışmalar görüldüğü de gözlemlenmektedir. Orhan Kemal'in *Evlerden Biri* adlı yapıtında da figürler arası çatışmalara yer verilmiştir. Figürlerin arasındaki bu çatışmalar da bazı karşıtlıkların temelini oluşturmuştur. Yapıtta genç – yaşlı, güzel – çirkin, zengin – fakir karşıtlıkları verilmiştir. Bahsedilen bu karşıtlıkların verilmesinde İskender, Nursen, Sadi, Leman, Erdal, Edip, Müçteba, Filmci Mahmut Bey, Nuran, Ayla ve Filiz figürlerinin rol almış olduğu görülmüştür. Bahsedilen genç – yaşlı, güzel – çirkin, zengin – fakir karşıtlıklarının verilmesinde kutupluluk tekniği kullanılmıştır ve kullanılan bu teknik, figürler arası karşıtlıkların kullanılması ve para, aşk ve gençlik gibi olguların da katkısıyla, çatışmaları aktarmıştır. Figürlerin teker teker incelenmesi ve figürler arası bağların incelenmesi ile toplumdaki bireylerin yaşam gerçeklerinin istekleri ve dolayısı ile hayalleri üzerinde gerçekten etkili olduğu görülmüştür. Hayalleri gerçekten uzak olan ve hayallerine ulaşmak için diğer figürleri ve ellerindeki her şeyi kullanabilecek olanların isteklerini elde edemediği, bunun aksine, yaşam gerçeklerine uygun hayaller kuran ve figürlerin isteklerini elde ettikleri göze çarpmıştır.

KAYNAKÇA:

KEMAL, Orhan, Evlerden Biri, Everest Yayınları, 2012